

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ТРУДОВОГО ПРОЦЕСУ ПЕРСОНАЛОМ КОМЕРЦІЙНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Деділова Т.В., к.е.н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Анотація. В роботі отримали розвиток теоретичні основи управління персоналом комерційного підприємства шляхом графічної інтерпретації механізму реалізації трудового процесу в площині «виробництво-оптова торгівля». Використання структурно-логічного підходу та методу теоретичного узагальнення дозволили визначити основні етапи такого механізму (формування цілей, аналіз, забезпечення, реалізація, результат), між якими було встановлено взаємозв'язок та послідовність дій щодо організації та реалізації трудового процесу. На прикладі розробленого механізму встановлено, що трудовий процес протікає у двох взаємопов'язаних площинах (матеріальному та нематеріальному виробництві). Як головну відмінність трудових процесів, що реалізуються торговельним персоналом (блок «оптова торгівля»), від трудових процесів виробничого персоналу (блок «виробництво») було визначено задоволення потреб споживачів підприємства переважно за рахунок трудових операцій невиробничого характеру. Обґрунтовано, що поєднання структури трудового процесу відбувається опосередковано через організаційне та ресурсне забезпечення праці для працівників виробничої та торговельної сфери діяльності з відповідними особливостями визначення комерційного підприємства як суб'єкта підприємництва. Розроблений механізм враховує особливості формуванні внутрішнього середовища підприємства у відповідності до факторів зовнішнього середовища шляхом поєднання комерційної та торговельної діяльності при оптимальному ресурсному забезпеченні трудового процесу виробничого та торговельного персоналу. Реалізація означеного механізму супроводжується практичним впровадженням ефективної організаційної структури, спрямованої на взаємодію підрозділів з матеріально-технічного забезпечення та збуту продукції (робіт, послуг) згідно з виконуваними ними функціями. Результати дослідження можуть бути використані комерційними підприємствами з метою удосконалення процесу управління персоналом.

Ключові слова: управління, трудовий процес, персонал, комерційна діяльність, підприємство, торгівля, виробництво

Постановка проблеми. Впровадження принципів комерційної діяльності українськими підприємствами в сучасних реаліях господарювання забезпечує максимізацію прибутку, сприяє запобіганню фінансовим ризикам та прийняттю обґрунтованих управлінських рішень. При цьому ефективність комерційної діяльності підприємства в цілому, залежить, перш за все, від ефективності реалізації його трудових процесів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз останніх досліджень та публікації з питань управління підприємством та менеджменту персоналом [1-5] зазначив, що у більшості випадків вітчизняні науковці ототожнюють комерційну діяльність підприємства з торговельною діяльністю, а трудові процеси, що протікають на комерційному підприємстві, розглядають як такі, що пов'язані з продажем товарів, робіт та послуг.

Невирішені складові загальної проблеми. В свою чергу, зазначений підхід до тлумачення трудового процесу як власне трудового процесу в нематеріальній сфері торгівлі не відповідає визначенню сутності комерційної діяльності як самостійної, ініціативної, систематичної, на власний ризик господарської діяльності, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку [6]. Дослідження трудового потенціалу комерційного підприємства тісно пов'язано з дослідженням особливостей реалізації його власних трудових процесів згідно розподілу за характером та предметом праці, ціллю трудових процесів для їхніх споживачів, галузю виробництва, у якій протікає трудовий процес, роллю або місцем трудового процесу у виробничому процесі тощо. Таким чином, виникає об'єктивна необхідність щодо розмежування реалізації трудових процесів за напрямками «виробництво-оптова торгівля», «оптова торгівля-роздрібна торгівля», «роздрібна торгівля-споживчі операції».

Мета статті. Метою статті є розвиток теоретичних основ управління персоналом комерційних підприємств шляхом побудови механізму реалізації трудового процесу в площині «виробництво-оптова торгівля».

Основний матеріал дослідження. Трудовий процес – це матеріально і технічно обумовлений, організований процес прикладання людиною розумових та фізичних зусиль для одержання корисного результату, це процес перетворення наявних ресурсів у потрібні (суспільно корисні) цінності та блага, що здійснюється і керується людиною [7].

В загальному випадку, трудовий процес складається із робочої сили, засобів праці, методів виконання робіт, знарядь праці, предметів праці. В сучасних умовах функціонування українських підприємств сутність комерційної діяльності полягає в організації комерційних процесів і операцій, спрямованих на забезпечення системи товарно-грошового обміну і управління цими процесами. Особливості реалізації трудових процесів комерційного підприємства зумовлено структурою його комерційної діяльності, розподіленою за трьома окремими блоками – «виробництво-оптова торгівля», «оптова торгівля-роздрібна торгівля», «роздрібна торгівля-споживчі операції» [8].

Постійна мінливість зовнішнього середовища зумовлює необхідність активного використання керівниками підприємств принципів стратегічного менеджменту. Механізм здійснення трудового процесу в площині «виробництво-оптова торгівля» на комерційному підприємстві доцільно представити в наступному вигляді (рис. 1).

Згідно запропонованого механізму трудовий процес протікає у двох взаємопов'язаних площинах – матеріальному та нематеріальному виробництві. Звідси витікає головна відмінність трудових процесів, що реалізуються торгівельним персоналом (блок «оптова торгівля»), від трудових процесів виробничого персоналу (блок «виробництво»), а саме – задоволення потреб споживачів підприємства переважно за рахунок трудових операцій невиробничого характеру. Зміст таких операцій за основними функціями можна розподілити наступним чином: основні операції (купівлі-продажу, експортно-імпорتنі, товарообмінні); особливі операції (орендні, торгово-посередницькі); допоміжні (супровідні, забезпечувальні) [8].

До основних трудовитрат можна віднести витрати праці торгівельного персоналу, спрямовані на реалізацію роздрібних, дрібнооптових та оптових операцій підприємства на внутрішньому та зовнішньому ринках. Допоміжні операції містять трудовитрати торгівельного персоналу щодо страхових, транспортно-експедиційних, фінансово-розрахункових та митних операцій.

В свою чергу реалізація трудових процесів виробничої сфери передбачає пошук і вибір конкурентоспроможних постачальників, організацію системи зв'язків і формування товарних ресурсів, облік і контроль за надходженням товарно-матеріальних запасів.

Висновки. Запропонований механізм реалізації трудового процесу персоналу комерційного підприємства в площині «виробництво-оптова торгівля» дозволяє поєднувати встановлену структуру трудового процесу опосередковано через організаційне та ресурсне забезпечення праці для працівників виробничої та торгівельної сфери діяльності такого підприємства з відповідними особливостями визначення комерційного підприємства як суб'єкта підприємництва. Механізм наголошує на тому, що досягнення стійкого стратегічного розвитку підприємства повинне базуватися на формуванні його внутрішнього середовища у відповідності до факторів зовнішнього середовища шляхом поєднання комерційної та торговельної діяльності при оптимальному ресурсному забезпеченні трудового процесу виробничого та торгівельного персоналу, а також реалізації ефективної організаційної структури, спрямованої на взаємодію підрозділів з матеріально-технічного забезпечення та збуту продукції (робіт, послуг) згідно з виконуваними ними функціями.

Перелік посилань

1. Мошек Г. Структуризація комерційної діяльності торговельного підприємства / Мошек Г., Ціпурина В. // Вісник КНТЕУ. – 2011. – № 5. – С. 5-13.
2. Жуковський М.О. Трудові ресурси як складова конкурентоспроможності підприємства // Актуальні проблеми економіки. - 2007. – №2(68). – С. 54-59.
3. Гураль Н.Р. Мобільність персоналу, як основа ефективного використання трудового потенціалу торговельного підприємства / Гураль Н.Р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rusnauka.com>
4. Хачатрян В.В. Трудові ресурси торговельного підприємства в умовах економічної кризи / Хачатрян В.В., Крїт І.О. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/hachatryan-vv-krit-io-trudovi-resursi-torgovelnogo-pidpriemstva-v-umovah-ekonomichnoyi-krizi/>
5. Меженська В. В. Механізм управління комерційною діяльністю торговельного підприємства / Меженська В. В., Шпірна Н. С. // Бізнес Інформ. – 2012. – №4. – С. 144–146.
6. Господарський кодекс України № 436-IV від 16.01.2003 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
7. Грішнова О.А. Економіка праці та соціально-трудова відносини: підручник/ О.А. Грішнова. – 4-те вид., оновлене. – К.: Знання, 2009. – 390 с.
8. . Комерційна діяльність: підруч. [2-ге вид.] / [за ред. проф. В.В. Апопія]. – 2008, 560 с.

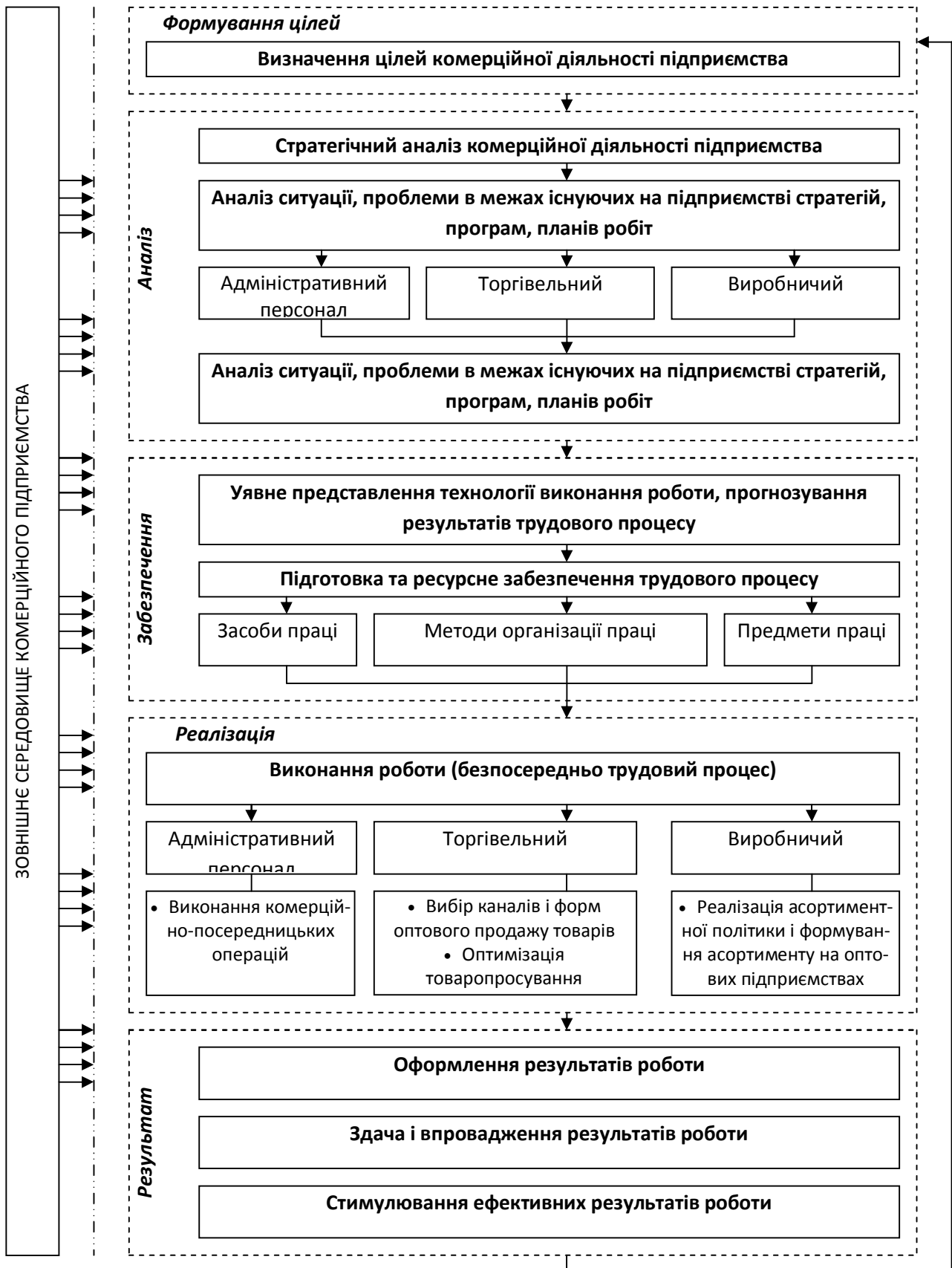

Рисунок 1 – Механізм реалізації трудового процесу персоналом комерційного підприємства в площині «виробництво-оптова торгівля»
(за результатами дослідження автора)

Стаття надійшла: 23.10.2014 р.
Рецензент: д.е.н., доц. Горвий Д.А.